

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ผลการวิจัย เรื่อง “การศึกษากระบวนการหมักเอทานอลแบบรวมปฏิกิริยาสองขั้นตอนจากกากผลไม้เหลือทิ้งอุตสาหกรรมเกษตรโดยใช้เอนไซม์ผสมที่ได้จากการหมักแข็งในถังปฏิกรณ์ชีวภาพเดี่ยว” ประกอบด้วยผลการวิจัยจาก 2 กระบวนการ (1) กระบวนการหมักแข็งจากกากกะทิด้วยเชื้อผสม RT-P3 ในอาหารเหลว LM-pH5 เพื่อผลิตผงเอนไซม์ผสม CCNR-RT-P3 และ (2) กระบวนการหมักกึ่งเหลวแบบกะ (Batch) และกึ่งกะ (Fed-batch) เพื่อผลิตเอทานอลโดยใช้การหมักกากกะทิด้วยผงเอนไซม์ผสม CCNR-RT-P3 ในอาหารเหลว LM-pH5 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของกากกะทิ

กากกะทิจาก 2 แหล่ง คือกากกะทิจากตลาดการเคหะ คลองหก ัญบุรี ปทุมธานี และ กากเนื้อมะพร้าวจากโรงงานผลิตน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น จ. ชุมพร ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมี พบว่า ในกากกะทิประกอบด้วยเซลลูโลสมากที่สุด รองลงมาคือลิกนิน และที่น้อยที่สุดคือเฮมิเซลลูโลส เนื่องจากตัวอย่างกากกะทิมีเปลือกสีน้ำตาลที่ติดอยู่กับเนื้อมะพร้าวผสมอยู่ด้วย พิจารณาได้จากรูปที่ 3.6 และผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 4.1

ร้อยละความแตกต่างของสมบัติทางเคมีระหว่างกากกะทิจากตลาดและกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงาน พบว่า มีค่าลิกนินใกล้เคียงกันกากกะทิจากตลาดมีค่าเซลลูโลสมากกว่าประมาณร้อยละ 8.24 ขณะที่กากเนื้อมะพร้าวจากโรงงานมีค่าร้อยละเฮมิเซลลูโลสไขมัน และเถ้า มากกว่าอยู่เท่ากับ 3.18, 3.04 และ 1.13 โดยน้ำหนัก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1 องค์ประกอบทางเคมีของกากกะทิจากตลาดและโรงงาน

วัตถุดิบ	ร้อยละ โดยน้ำหนัก					
	ลิกนิน	เซลลูโลส	เฮมิเซลลูโลส	ไขมัน	เถ้า	ความชื้น
กากกะทิจากตลาด	31.17	48.68	0.39	19.33	0.43	6
กากเนื้อมะพร้าวจากโรงงาน	32.06	40.44	3.57	22.37	1.56	6

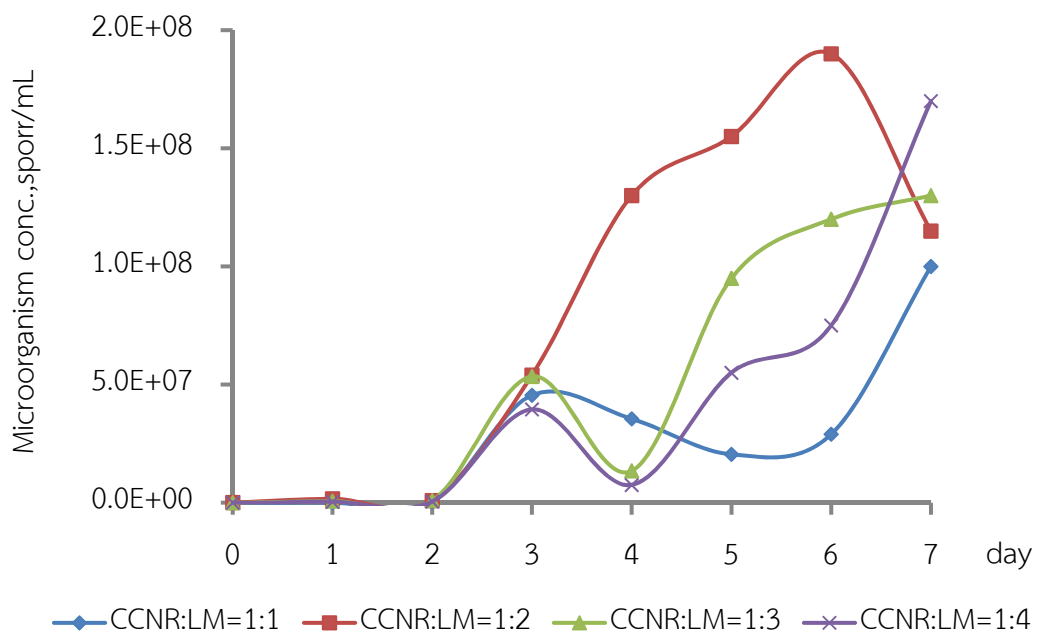
ผลของการวัดการกระจายขนาดอนุภาคในกากกะทิ พบว่า ขนาดอนุภาคกากกะทิจากตลาดและกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงานมีขนาดเฉลี่ยโดยมวลประมาณ 1.94 และ 2.23 มิลลิเมตร และเฉลี่ยโดยปริมาตรประมาณ 2.29 และ 2.42 มิลลิเมตร ตามลำดับ ขนาดเฉลี่ยโดยมวลและโดยปริมาตรของกากกะทิจากตลาดมีขนาดเล็กกว่ากากเนื้อมะพร้าวจากโรงงานร้อยละประมาณ 15 และ 6 ตามลำดับ

4.2 ผลของปริมาณอาหารเหลวต่อการหมักแข็งกากกะทิด้วยเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3

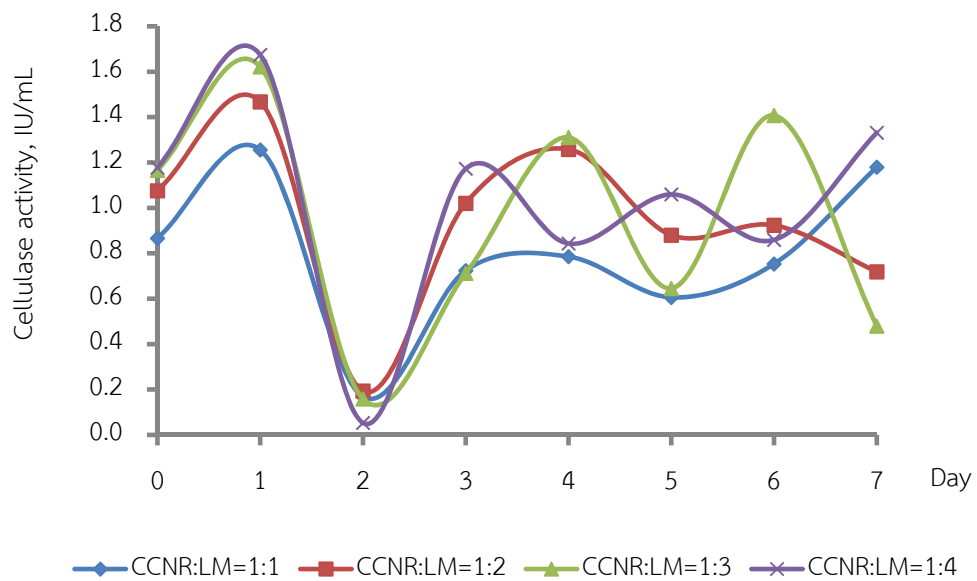
4.2.1 ผลของการใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 จากงานเพาะเชื้อ

การหมักแข็งกากกะทิจากตลาด (CCNR, M) โดยให้น้ำหนักกากกะทิตดที่เท่ากับ 50 กรัม แปรผันปริมาณอาหารเหลว (LM) ที่ 50 100 150 และ 200 มิลลิลิตร คิดเป็นอัตราส่วน CCNR:LM (น้ำหนักต่อปริมาตร) คือ 1:1, 1:2, 1:3 และ 1:4 ตามลำดับ กับเชื้อจุลินทรีย์ผสม 3 จาน ในอาหารเหลว 1000 มิลลิลิตร ผลการทดลอง พบว่า หลังจากจุลินทรีย์ผสมใช้เวลาปรับตัว 2 วัน การเติบโตของจุลินทรีย์ที่ CCNR:LM เท่ากับ 1:2 เชื้อจุลินทรีย์เติบโตได้สูงที่สุด มีความเข้มข้นเท่ากับ 1.9×10^8 สปอร์/มิลลิลิตร ระยะเวลาหมักนาน 6 วัน และการเติบโตลดลงในระยะเวลาต่อมา เนื่องจากที่สภาวะนี้เมื่อถึงระยะเวลาหมัก 7 วัน มีอาหารเหลือน้อยจึงไม่เพียงพอต่อการเติบโตของจุลินทรีย์ ส่วนการเติบโตของจุลินทรีย์ของการหมักแข็งกากกะทิที่ CCNR:LM เท่ากับ 1:3 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วันที่ 5 วันเป็นต้นไปและมีอัตราการเติบโตดีกว่าที่ CCNR:LM เท่ากับ 1:1 และ 1:4 การเติบโตที่ระยะเวลา 4 วันของ CCNR:LM เท่ากับ 1:3 และ 1:4 มีค่าต่ำอาจจะเป็นปัญหาของการสุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ ดังรูปที่ 4.1

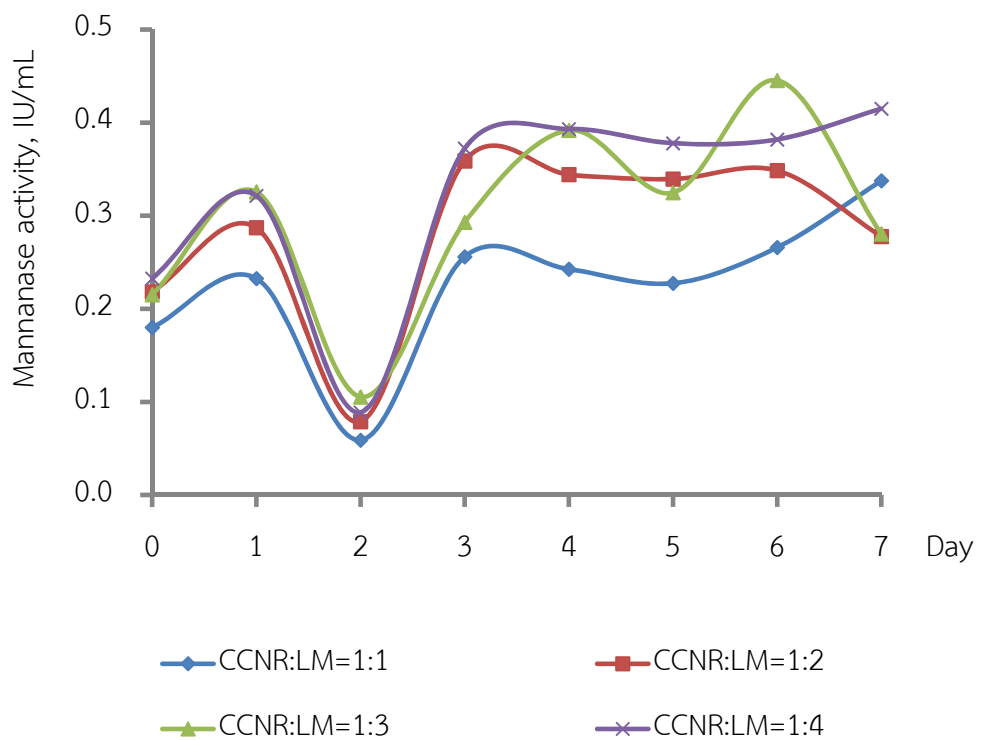
ดังนั้น งานวิจัยนี้เลือกอัตราส่วนของ CCNR:LM เท่ากับ 1:3 เพื่อใช้ในการหมักแข็งระดับขยายขนาดต่อไป รวมทั้งใช้สภาวะนี้ทำการหมักแข็งกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงานเพื่อเปรียบเทียบกิจกรรมของเอนไซม์ต่างๆ ที่ได้จากการหมักแข็งในระดับปฏิบัติการและการขยายขนาดด้วย

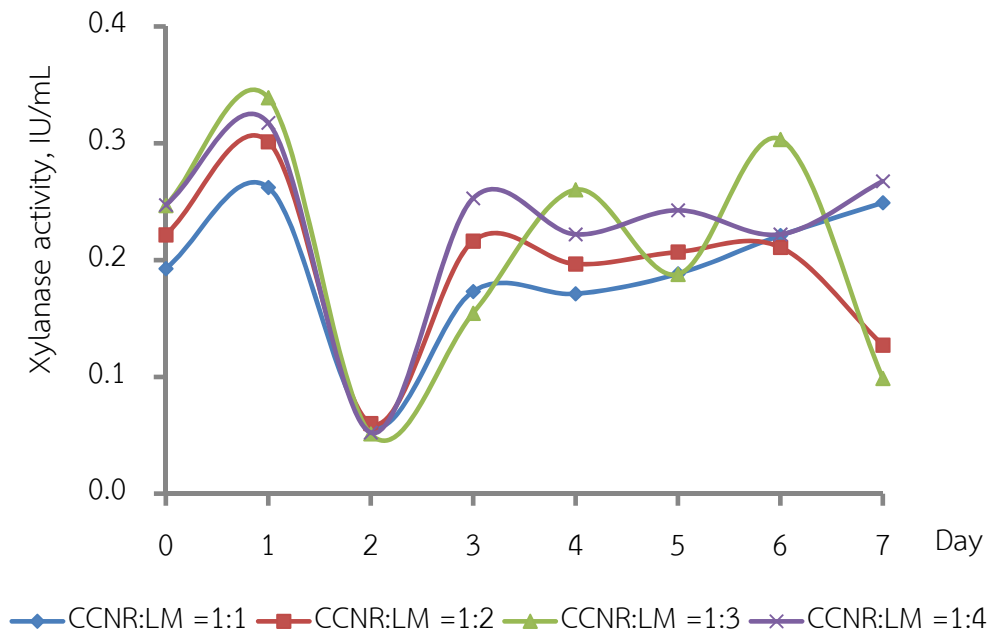
รูปที่ 4.1 ความเข้มข้นของจุลินทรีย์ผสมกับเวลาที่ได้จากการหมักแข็งที่อัตราส่วนกากกะทิต่อปริมาณอาหารเหลว (น้ำหนักต่อปริมาตร) เท่ากับ 1:1, 1:2, 1:3 และ 1:4

รูปที่ 4.2 กิจกรรมของเซลลูเลสกับเวลาที่ได้จากการหมักแข็งที่อัตราส่วนกากกะทิต่อปริมาณอาหารเหลว (น้ำหนักต่อปริมาตร) เท่ากับ 1:1, 1:2, 1:3 และ 1:4

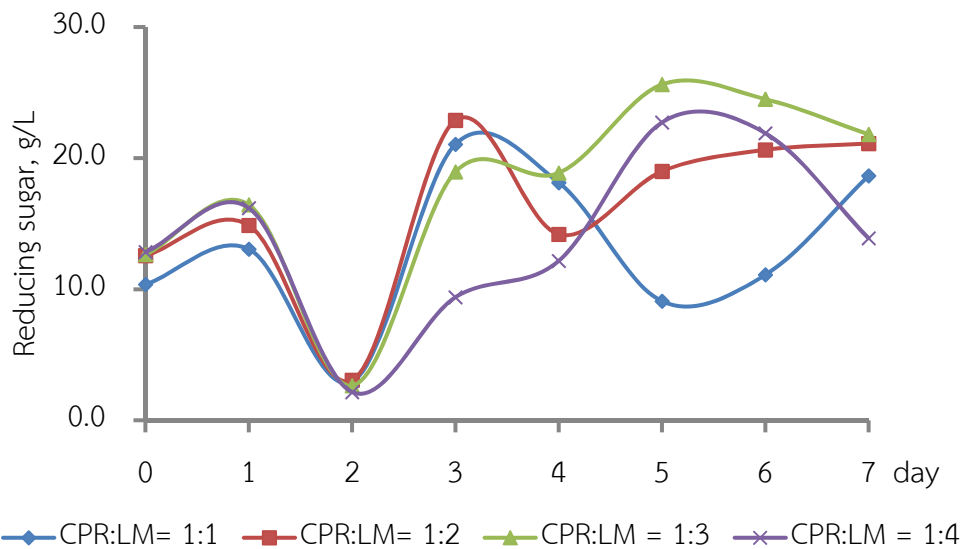

รูปที่ 4.3 กิจกรรมของแมนแนนเนสกับเวลาที่ได้จากการหมักแข็งที่อัตราส่วนกากกะทิต่อปริมาณอาหารเหลว (น้ำหนักต่อปริมาตร) เท่ากับ 1:1, 1:2, 1:3 และ 1:4

รูปที่ 4.4 กิจกรรมของไซแลนเนสกับเวลาที่ได้จากการหมักแข็งที่อัตราส่วนกากกะทิต่อปริมาณอาหารเหลว (น้ำหนักต่อปริมาตร) เท่ากับ 1:1, 1:2, 1:3 และ 1:4

ผลการวิเคราะห์กิจกรรมของเอนไซม์ต่างๆ คือ กิจกรรมของเซลลูเลส แมนแนนเนส และไซแลนเนส พบว่า ค่ากิจกรรมของเอนไซม์ต่างๆ มีค่ามากที่สุดที่อัตราส่วน CCNR:LM เท่ากับ 1:3 ดังแสดงในรูปที่ 4.2 ถึง 4.4 ตามลำดับ ค่ากิจกรรมของเซลลูเลส แมนแนนเนส และไซแลนเนส เท่ากับ 1.41, 0.45 และ 0.30 IU/mL ที่ระยะเวลาหมักนาน 6 วัน ตามลำดับ ความเข้มข้นของน้ำตาลรีดิวซ์สูงสุดเท่ากับ 25.62 g/L ระยะเวลาหมักนาน 5 วัน ดังรูปที่ 4.5

รูปที่ 4.5 น้ำตาลรีดิวซ์กับเวลาที่ได้จากการหมักแข็งที่อัตราส่วนกากกะทิต่อปริมาณอาหารเหลว (น้ำหนักต่อปริมาตร) เท่ากับ 1:1, 1:2, 1:3 และ 1:4

ดังนั้น สภาวะที่เหมาะสมสำหรับการหมักแข็งกากกะทิจากตลาดด้วยจุลินทรีย์ผสมในอาหารเหลว LM ที่ pH เท่ากับ 5 เพื่อการผลิตเอนไซม์ต่างๆ ได้มากที่สุด คือที่อัตราส่วนกากกะทิจากตลาดต่ออาหารเหลวเท่ากับ 1:3 ระยะเวลาที่ใช้หมักนาน 6 วัน ผลจากการทำการทดลองที่สภาวะเหมาะสมพบว่า กิจกรรมของเซลลูเลส แมนแนนเนส และไซแลนเนส ที่ระยะเวลาหมักนาน 6 วันมีค่าประมาณ 0.98 FPU/mL, 0.28 IU/mL และ 0.21 IU/mL ตามลำดับ น้ำตาลรีดิวซ์มีค่าประมาณ 38.80 g/L และความเข้มข้นของจุลินทรีย์ผสมประมาณ 4.27×10^7 cell/mL ดังตารางที่ 4.2

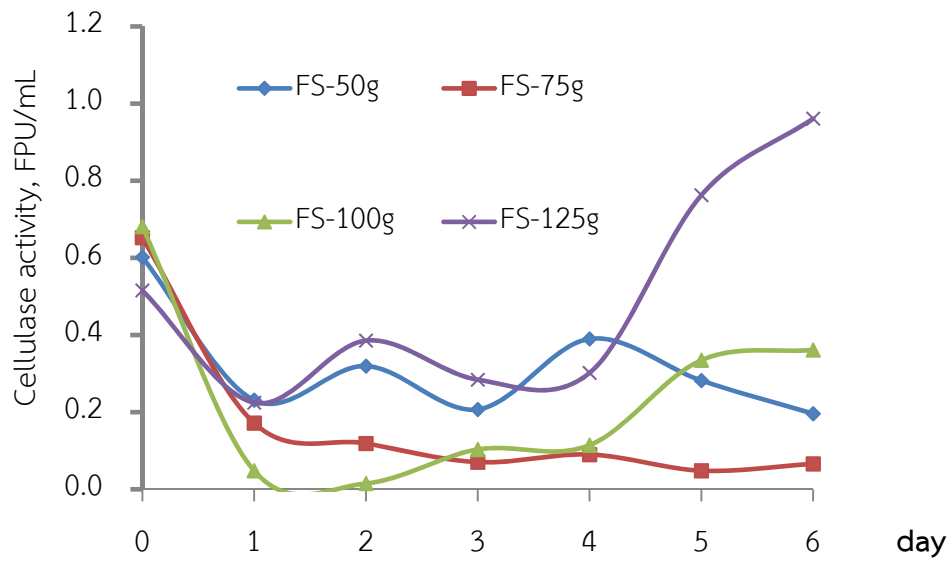
ตารางที่ 4.2 กิจกรรมของเซลลูเลส แมนแนนเนส และไซแลนเนส น้ำตาลรีดิวซ์และความเข้มข้นของจุลินทรีย์ผสมจากการหมักแข็งกากกะทิด้วยหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 จากงานเพาะเชื้อด้วยอาหารเหลว LM ที่ pH เท่ากับ 5 ที่สภาวะเหมาะสม

ระยะเวลาที่ใช้หมัก	กิจกรรมของ			น้ำตาลรีดิวซ์ (g/L)	ความเข้มข้นของจุลินทรีย์ผสม (cell/mL)
	เซลลูเลส (FPU/mL)	แมนแนนเนส (IU/mL)	ไซแลนเนส (IU/mL)		
0	0.88	0.19	0.17	9.97	7.07×10^5
1	0.23	0.09	0.07	4.63	2.31×10^5
2	0.27	0.13	0.07	4.96	2.97×10^5
3	1.17	0.31	0.25	21.11	1.24×10^7
4	1.04	0.28	0.20	30.02	3.28×10^7
5	1.03	0.31	0.19	32.05	5.26×10^7
6	0.98	0.45	0.21	38.80	4.27×10^7

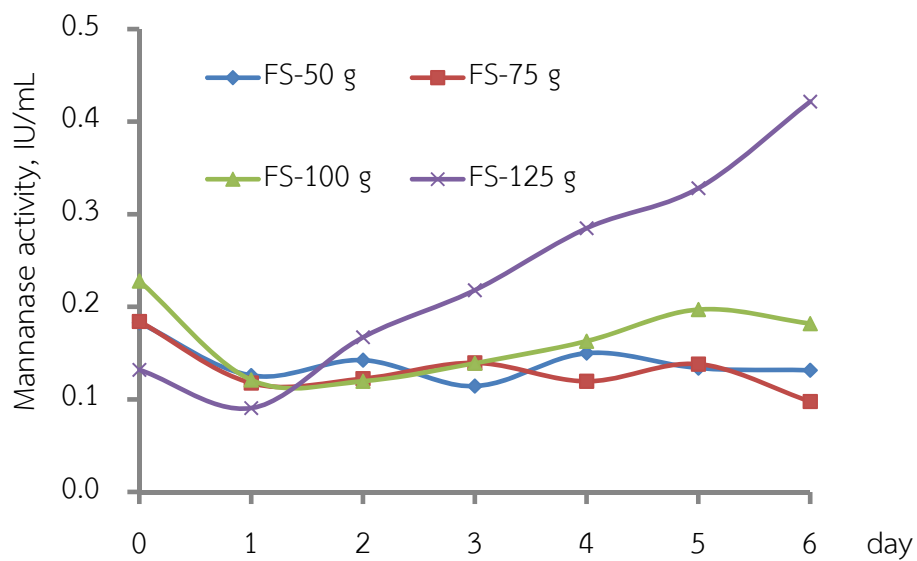
4.2.2 ผลของการใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 สดในซามแก้ว

การหมักแข็งกากกะทิจากตลาดในอาหารเหลวด้วยหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 สดในซามแก้ว กำหนดตัวแปรคงที่คือกากกะทิเท่ากับ 250 กรัม และอาหารเหลว LM ที่ pH 5 ปริมาตรเท่ากับ 750 มิลลิลิตร ทำการหมักแข็งกากกะทิในอาหารเหลว LM โดยแปรผันหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 สดในซามแก้วเท่ากับ 50 75 100 และ 125 กรัม ตามลำดับ ผลการทดลองพบว่า กิจกรรมเซลลูเลส แมนแนนเนส ไซแลนเนส ความเข้มข้นน้ำตาลรีดิวซ์และจุลินทรีย์ผสม RT-P3 มีค่ามากที่สุดเมื่อใช้หัวเชื้อผสมในซามแก้วเริ่มต้นเท่ากับ 125 กรัม ดังรูปที่ 4.6 ถึง 4.10 ตามลำดับ

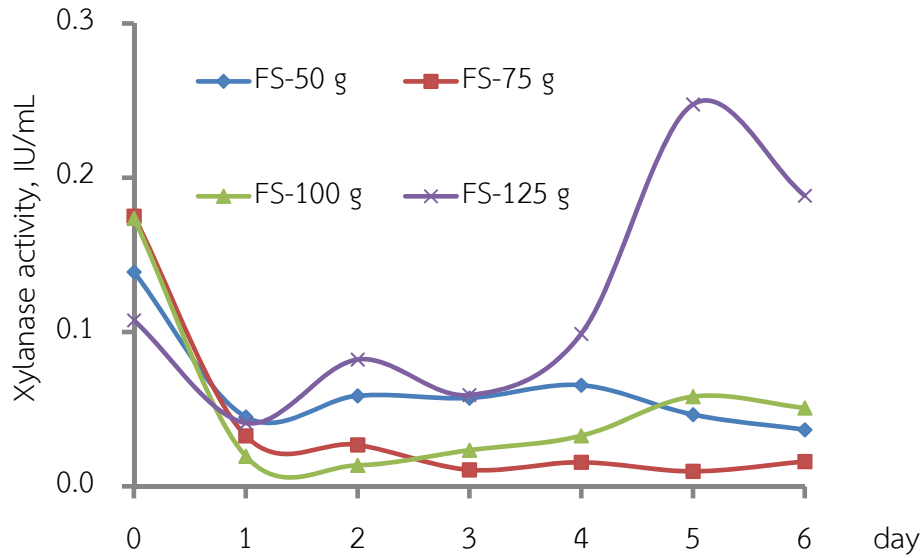
เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการใช้เชื้อจุลินทรีย์ผสมจากงานเพาะเชื้อและหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสมในซามแก้ว พบว่า หัวเชื้อจุลินทรีย์ผสมจากงานเพาะเชื้อให้ค่ากิจกรรมของเอนไซม์ต่างๆ น้ำตาลรีดิวซ์ และการเติบโตของจุลินทรีย์มากกว่าหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสมสดในซามแก้ว ดังตารางที่ 4.2 และ 4.3

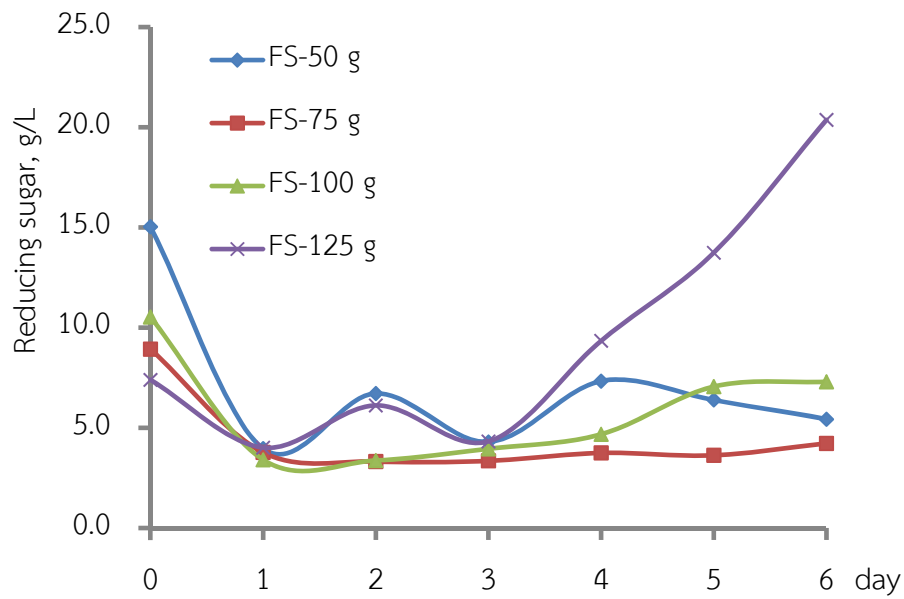
รูปที่ 4.6 กิจกรรมของเซลลูเลสกับเวลาที่ได้จากการหมักแข็งที่อัตราส่วนกากกะทิต่อปริมาณอาหารเหลือคงที่ แปรรูปหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 สดในซามแก้ว (FS) ที่น้ำหนักต่างๆ

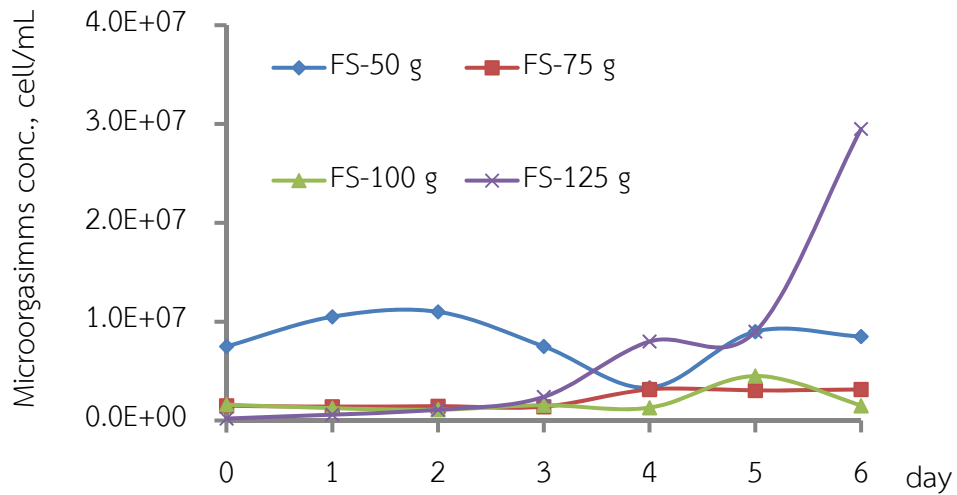
รูปที่ 4.7 กิจกรรมของแมนแนนเนสกับเวลาที่ได้จากการหมักแข็งที่อัตราส่วนกากกะทิต่อปริมาณอาหารเหลือคงที่ แปรรูปหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 สดในซามแก้ว (FS) ที่น้ำหนักต่างๆ

รูปที่ 4.8 กิจกรรมของไซแลนเนสกับเวลาที่ได้จากการหมักแข็งที่อัตราส่วนกากกะทิต่อปริมาณอาหารเหลือคงที่ แปรรูปหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 สดในซามแก้ว (FS) ที่น้ำหนักต่างๆ

รูปที่ 4.9 ความเข้มข้นน้ำตาลรีดิวซ์กับเวลาที่ได้จากการหมักแข็งที่อัตราส่วนกากกะทิต่อปริมาณอาหารเหลือคงที่ แปรรูปหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 สดในซามแก้ว (FS) ที่น้ำหนักต่างๆ

รูปที่ 4.10 ความเข้มข้นของจุลินทรีย์ผสม RT-P3 กับเวลาที่ได้จากการหมักแข็งที่อัตราส่วนกากกะทิ ต่อปริมาณอาหารเหลวคงที่ แปรรูปหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 สดในซามแก้ว (FS) ที่ น้ำหนักต่างๆ

ตารางที่ 4.3 กิจกรรมของเซลลูเลส แมนแนนเนส และไซแลนเนส น้ำตาลรีดิวซ์และความเข้มข้นของ จุลินทรีย์ผสมจากการหมักแข็งกากกะทิด้วยหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 สดในซามแก้ว ปริมาณต่างๆ ที่อัตราส่วนกากกะทิต่ออาหารเหลวคงที่เท่ากับ 1:3

ระยะเวลา ที่ใช้หมัก	กิจกรรมของ			น้ำตาลรีดิวซ์ (g/L)	ความเข้มข้นของ จุลินทรีย์ผสม (cell/mL)
	เซลลูเลส (FPU/mL)	แมนแนนเนส (IU/mL)	ไซแลนเนส (IU/mL)		
0	0.52	0.13	0.11	7.39	2.05×10^5
1	0.22	0.09	0.04	4.01	6.00×10^5
2	0.39	0.17	0.08	6.12	1.10×10^5
3	0.28	0.22	0.06	4.32	2.40×10^7
4	0.30	0.28	0.10	9.35	8.00×10^7
5	0.76	0.33	0.25	13.74	9.00×10^7
6	0.96	0.42	0.19	20.37	2.95×10^7

ผลการวิจัยพบว่า การใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ผสมจากงานเพาะเลี้ยงด้วยอาหารแข็งพีดีเอให้ ค่าเฉลี่ยความเข้มข้นน้ำตาลรีดิวซ์ และกิจกรรมของเอนไซม์ต่างๆ ได้แก่ เซลลูเลส แมนแนนเนส และไซ

แลนเนส มากกว่าการใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ผสมจากขามแก้ว เนื่องจากจุลินทรีย์จากงานเพาะเลี้ยงได้สารอาหารที่ดีกว่าจากกากกะทิ ซึ่งกากกะทิมีลิกนินผสมอยู่ ลิกนินเป็นสารโมเลกุลใหญ่ยับยั้งการย่อยสลาย จึงทำให้มีค่ากิจกรรมของจุลินทรีย์น้อยกว่า อย่างไรก็ตามจุลินทรีย์ผสมจากขามแก้วสามารถเติบโตได้ดีกว่าจากงานเพาะเลี้ยงที่ระยะเวลาการหมัก 3 วันขึ้นไป และได้ใช้น้ำตาลที่เกิดจากการย่อยสลายในการเติบโตทำให้น้ำตาลรีดิวซ์ลดลง กิจกรรมของเอนไซม์จึงลดลงด้วย ดังนั้นการหมักแข็งกากกะทิด้วยจุลินทรีย์ผสมในขามแก้วจึงอาจจะต้องใช้เวลาในการหมักนานกว่า 6 วัน เมื่อเทียบกับการใช้จุลินทรีย์ผสมจากงานเพาะเลี้ยง

4.2.2 ผลของการหมักกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงานที่สภาวะเหมาะสมในระดับปฏิบัติการ

การทดลองนี้จะเป็นการผลิตเอนไซม์ผสมในกล่องขนาดเล็กโดยใช้สภาวะที่เหมาะสม คือ ปริมาณอาหารเหลว (มิลลิลิตร) ต่อกากเนื้อมะพร้าว (กรัม) ที่อัตราส่วน 3:1 หรือ 150 ml:50 g เพื่อเปรียบเทียบการผลิตเอนไซม์ผสมระหว่างกากกะทิจากตลาดและกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงาน ก่อนการหมักวัตถุดิบทั้งสองมีสีต่างกัน ดังรูปที่ 4.11 เนื่องจากกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงานเป็นของเหลือแห้งที่ผ่านกระบวนการสกัดเย็นเพื่อผลิตน้ำมันมะพร้าว ที่ใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายแยกน้ำมันมะพร้าวออกจากเนื้อมะพร้าว ส่วนกากกะทิจากตลาดเป็นของเหลือแห้งที่ผ่านการคั้นน้ำกะทิออก

รูปที่ 4.11 ความแตกต่างของสีระหว่างกากกะทิจากตลาดและกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงาน

การเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ผสม RT-P 3 ซึ่งประกอบด้วยเชื้อราไตรโคเดอร์มา รีซีอี RT-P1 และยีสต์แซคคาโรมายซิส ซีวีวีซีอี RT-P2 ในกากกะทิ และกากเนื้อมะพร้าวจะมีการแตกแขนงของเส้นใยขึ้น และเหนียวน้ำให้เกิดแขนงอันที่สองและสามต่อไปเรื่อยๆ โดยการแตกแขนงของจุลินทรีย์ผสมจะมีลักษณะขยายออกไปบนสับสเตรทที่อยู่ในขามแก้วและในกล่อง โดยจะเติบโตจากผิวหน้าและค่อยๆ ลึกลงไปในสับสเตรท การเติบโตนี้ต้องการใช้อากาศ ความชื้น และอุณหภูมิที่เหมาะสมซึ่งมีค่าประมาณ 24 ± 2 องศาเซลเซียส ทำให้เกิดสปอร์ซึ่งเห็นได้ด้วยตาเป็นสีเขียว หรือในที่นี้จะเรียกว่าเอนไซม์ผสม ยิ่งใช้เวลาในการหมักนาน เอนไซม์ผสมนี้จะมีความแข็งแรงที่สุดจนถึงจุดจุดหนึ่งก็จะทำให้การเติบโตของจุลินทรีย์ผสมลดลงเนื่องจากสารอาหารลดลง ดังรูปที่ 4.12 และ 4.13 ตามลำดับ

รูปที่ 4.12 เปรียบเทียบการหมักแข็งกากกะทิจากตลาดที่ระยะเวลาเริ่มต้น (ซ้าย) และ 7 วัน (ขวา)

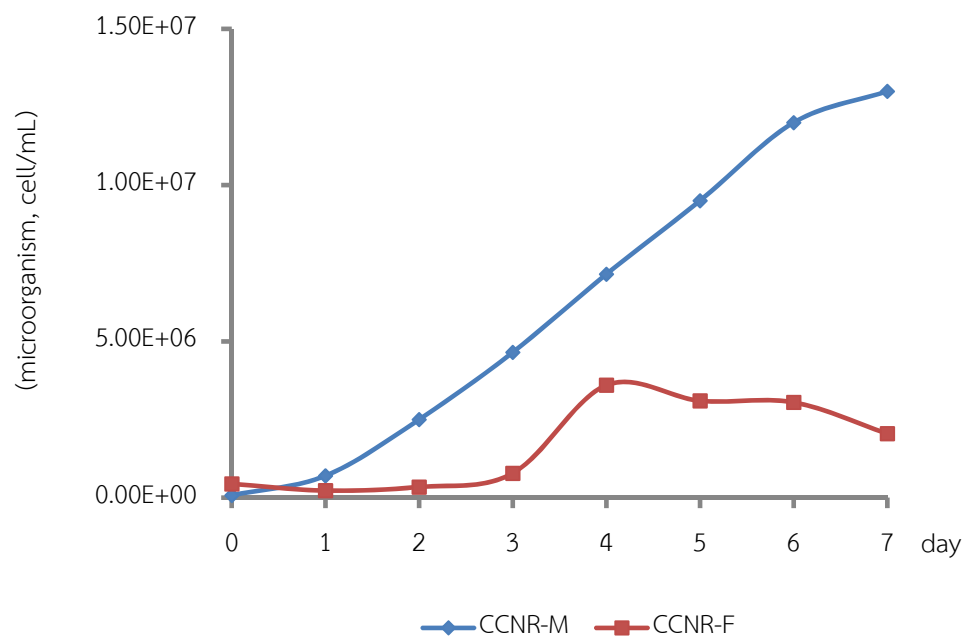

รูปที่ 4.13 เปรียบเทียบการหมักแข็งกากนมมะพร้าวจากโรงงานที่ระยะเวลาเริ่มต้น (ซ้าย) และ 7 วัน (ขวา)

เปรียบเทียบผลการเติบโตของจุลินทรีย์ผสมระหว่างกากกะทิจากตลาดและโรงงาน พบว่า ที่ระยะเวลาการหมัก 4 วัน จุลินทรีย์ผสมเติบโตในกากกะทิได้ดีกว่าในกากนมมะพร้าวจากโรงงาน และสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง ความเข้มข้นของจุลินทรีย์ผสมของการหมักแข็งกากกะทิจากตลาดและโรงงานที่ระยะเวลาหมัก 4 วัน มีค่าประมาณ 7.15×10^6 และ 3.10×10^6 สปอร์ต่อมิลลิลิตร ตามลำดับ และที่ระยะเวลาหมัก 7 วัน ความเข้มข้นจุลินทรีย์ในกากกะทิมีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.30×10^7 สปอร์ต่อมิลลิลิตร ขณะที่ในกากนมมะพร้าวมีค่าลดลง (2.05×10^6 สปอร์ต่อมิลลิลิตร) ดังตารางที่ 4.4 และรูปที่ 4.14 การใช้กากกะทิจากตลาดเป็นสับสเตรทในการผลิตเอนไซม์ผสมดีกว่ากากนมมะพร้าวจากโรงงาน เพราะกากกะทิจากตลาดมีเซลลูโลสมากกว่า และมีเฮมิเซลลูโลส ไขมัน และเถ้าน้อยกว่า (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.4 ความเข้มข้นของจุลินทรีย์ผสมของการหมักแข็งกากกะทิจากตลาด (CCNR-M) และกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงาน (CCNR-F)

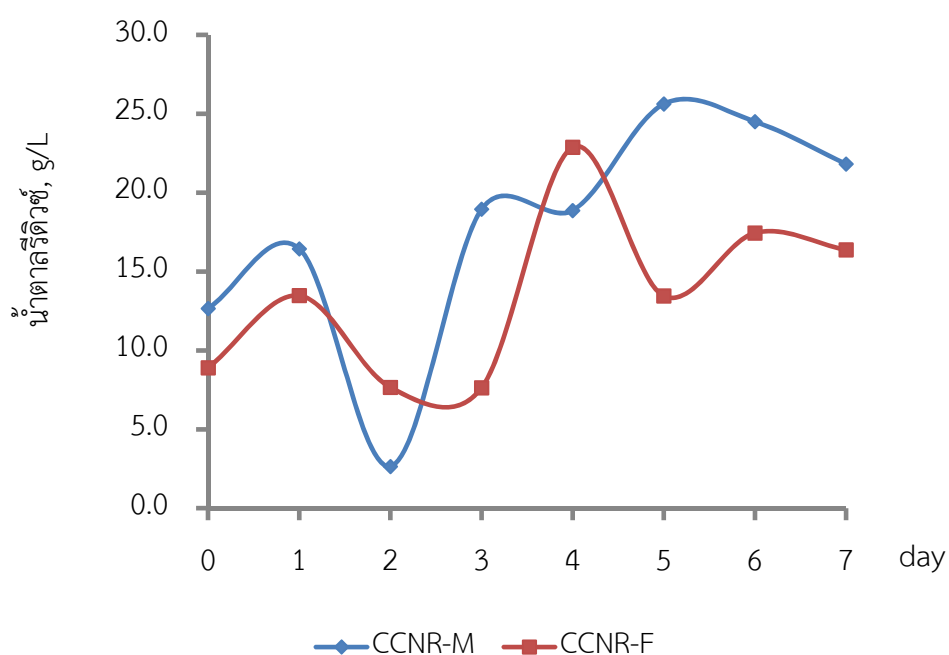
ระยะเวลาหมัก (วัน)	ความเข้มข้นจุลินทรีย์ผสม (สปอร์ต่อมิลลิลิตร)	
	CCNR-M	CCNR-F
0	7.55E+04	4.40×10^5
1	7.00E+05	2.25×10^5
2	2.50E+06	3.40×10^5
3	4.65E+06	7.80×10^5
4	7.15E+06	3.60×10^6
5	9.50E+06	3.10×10^6
6	1.20E+07	3.05×10^6
7	1.30E+07	2.05×10^6

รูปที่ 4.14 โปรไฟล์การเติบโตของจุลินทรีย์ผสมสำหรับการหมักแข็งกากเนื้อมะพร้าวจากตลาด (CCNR-M) และกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงาน (CCNR-F)

ตารางที่ 4.5 กิจกรรมของเอนไซม์ผสมของกากกะทิจากตลาด (CCNR-M) และกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงาน (CCNR-F)

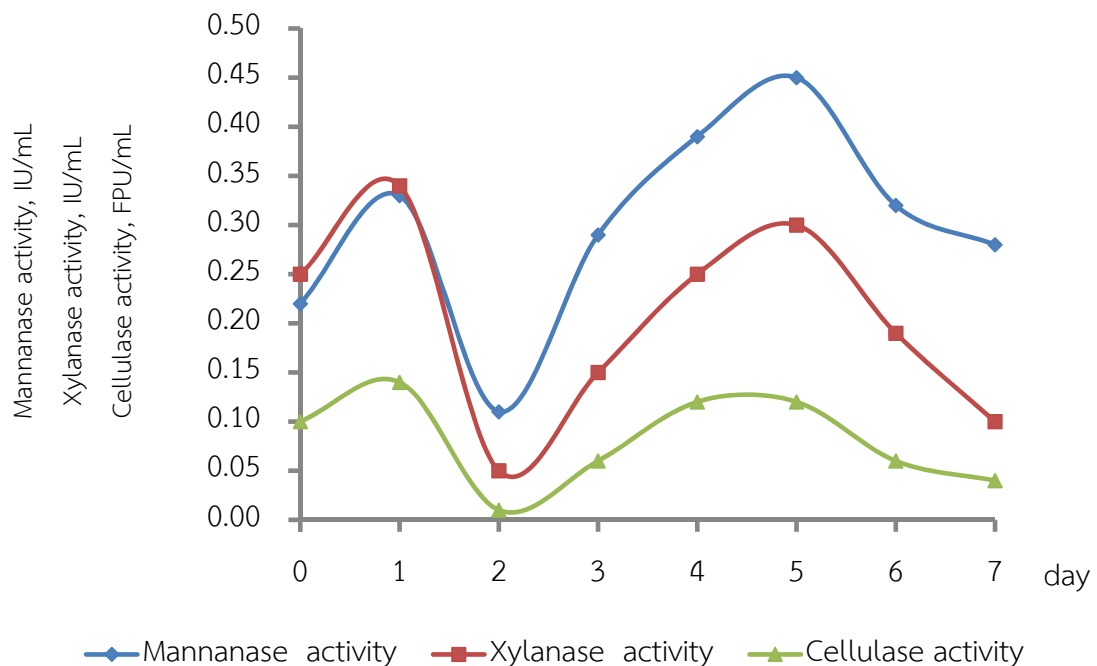
อายุ (วัน)	น้ำตาลรีดิวซ์ (g/L)		กิจกรรมแมนแนนเนส (IU/mL)		กิจกรรมไซแลนเนส (IU/mL)		กิจกรรมเซลลูเลส (FPU/mL)	
	CCNR-M	CCNR-F	CCNR-M	CCNR-F	CCNR-M	CCNR-F	CCNR-M	CCNR-F
0	12.662	8.905	0.22	0.15	0.25	0.15	0.10	0.05
1	16.443	13.483	0.33	0.24	0.34	0.16	0.14	0.09
2	2.649	7.662	0.11	0.18	0.05	0.12	0.01	0.07
3	18.955	7.637	0.29	0.23	0.15	0.16	0.06	0.05
4	18.868	22.877	0.39	0.25	0.25	0.17	0.12	0.07
5	25.622	13.458	0.45	0.21	0.30	0.15	0.12	0.06
6	24.502	17.446	0.32	0.45	0.19	0.25	0.06	0.10
7	21.816	16.376	0.28	0.38	0.10	0.24	0.04	0.09

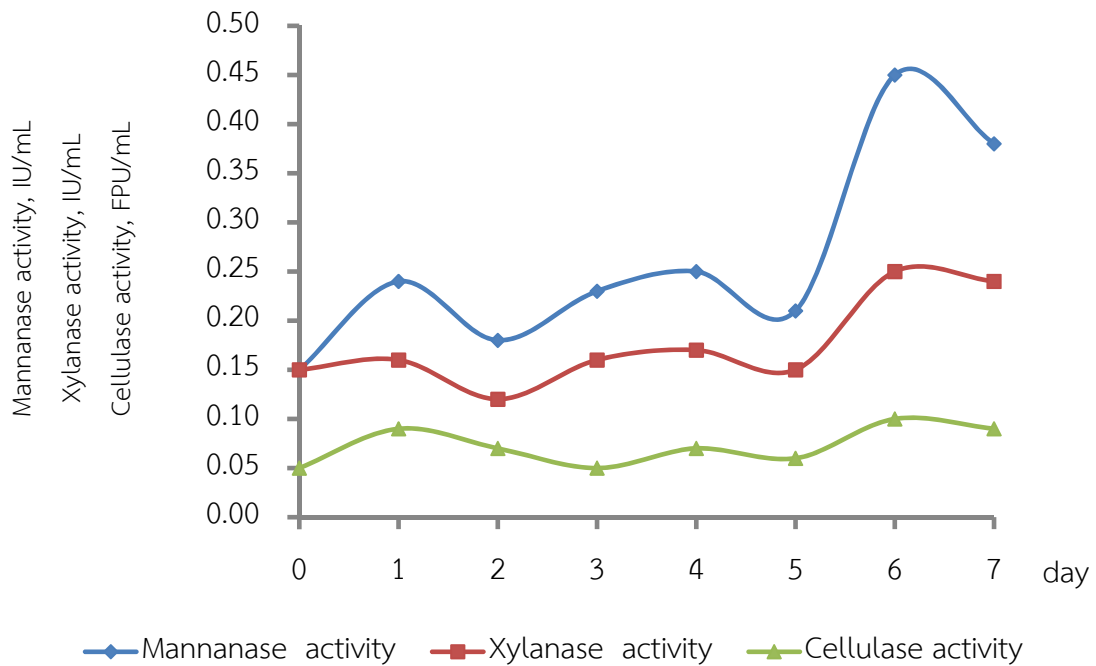
รูปที่ 4.15 โปรไฟล์น้ำตาลรีดิวซ์ของกากกะทิจากตลาด (CCNR-M) และกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงาน (CCNR-F)

ผลของน้ำตาลรีดิวซ์ที่ได้จากการหมักแข็งเมื่อใช้กากกะทิจากตลาด (CCNR-M) เป็นสับสเตรท มีค่าสูงที่สุดเท่ากับ 25.62 g/L ที่ระยะเวลาหมักนาน 5 วัน ส่วนกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงานให้น้ำตาลรีดิวซ์สูงที่สุดเท่ากับ 22.88 g/L ที่ระยะเวลาหมักนาน 4 วัน ดังรูปที่ 4.15 ผลที่ได้นี้สอดคล้องกับการเติบโตของจุลินทรีย์ผสม (รูปที่ 4.14) นั่นคือจำนวนจุลินทรีย์ผสมมากจะย่อยสลายเซลลูโลสได้เพิ่มขึ้นที่ระยะเวลาหมัก 3 ถึง 5 วัน แต่ที่จำนวนจุลินทรีย์มากเกินไปกว่าสารอาหารที่เหลืออยู่จะทำให้ให้น้ำตาลรีดิวซ์ถูกใช้ไปในการเติบโตของจุลินทรีย์ผสมได้ ที่ระยะเวลาหมัก 6 วันเป็นต้นไป เมื่อพิจารณาการเกิดน้ำตาลรีดิวซ์มากที่สุดเพื่อผลิตเอโนไซม์ผสมคือการหมักแข็งโดยใช้กากกะทิจากตลาดเป็นสับสเตรทและระยะเวลาหมักนาน 5 วัน เนื่องจากกากกะทิจากตลาดมีเซลลูโลสมากกว่าโรงงาน

ผลของแมนแนนเนส ไซแลนเนส และเซลลูเลส แอคทิวิตี ที่ได้จากการหมักแข็งกากกะทิจากตลาดเป็นไปในทำนองเดียวกันกับน้ำตาลรีดิวซ์ คือมีค่าสูงที่สุดที่ระยะเวลาหมัก 5 วันเท่ากับ 0.45 IU/mL, 0.30 IU/mL และ 0.12 FPU/mL ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.5 และรูปที่ 4.16

รูปที่ 4.16 โปรไฟล์ของแมนแนนเนส ไซแลนเนส และเซลลูเลส แอคทิวิตี ที่ได้จากการหมักแข็งกากเนื้อมะพร้าวจากตลาด

รูปที่ 4.17 โปรไฟล์ของแมนแนนเนส ไคแลนเนส และเซลลูเลส แอคทิวิตี้ ที่ได้จากการหมักแข็งกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงาน

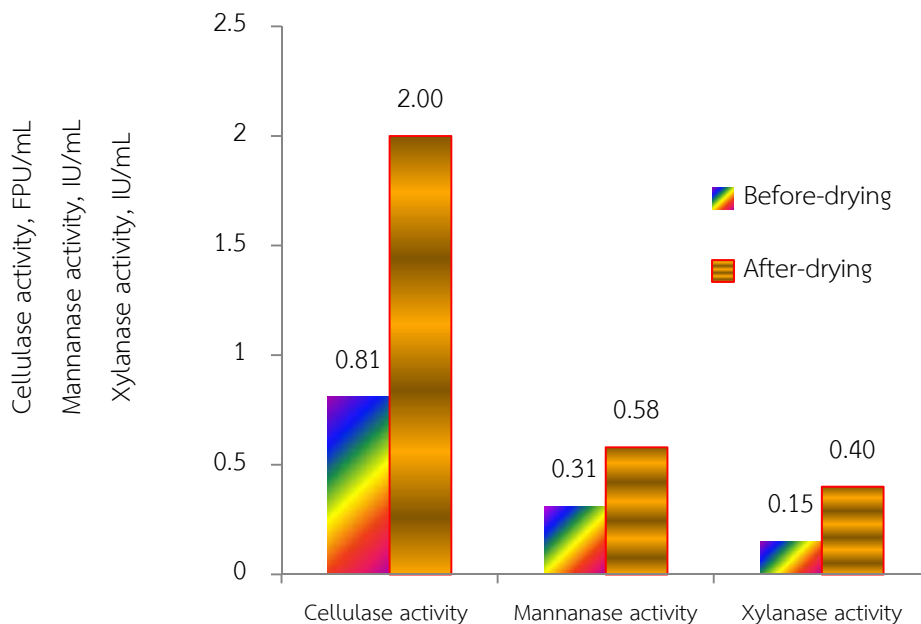
ผลของแมนแนนเนส ไคแลนเนส และเซลลูเลส แอคทิวิตี้ ที่ได้จากการหมักแข็งกากเนื้อมะพร้าวจากโรงงาน พบว่า มีค่ามากที่สุดที่ระยะเวลาหมัก 6 วัน เท่ากับ 0.45 Unit / ml, 0.25 Unit / ml และ 0.10 FPU / ml ตามลำดับ

ดังนั้นกากกะทิจากตลาดสามารถใช้เป็นสับสเตรทในการผลิตเอนไซม์ผสมได้แก่ แมนแนนเนส ไคแลนเนส และเซลลูเลส โดยผ่านกระบวนการหมักแข็งด้วยจุลินทรีย์ผสม RT-P3 ระหว่างไดโคเดอร์มา รีสอี RT-P1 และแซคคาโรมายซิส สิริวิชี RT-P2 ได้ดีกว่ากากเนื้อมะพร้าวจากโรงงาน เพราะใช้เวลาในการผลิตน้อยกว่า 1 วัน และผลกิจกรรมของเอนไซม์ผสมยักเว้นกิจกรรมแมนแนนเนสของการใช้กากกะทิจากตลาดมีค่าเพิ่มขึ้นเนื่องจากกากกะทิจากตลาดมีเซลลูโลสมากกว่า และมีขนาดอนุภาคเฉลี่ยโดยมวลและปริมาตรน้อยกว่าทำให้จุลินทรีย์ผสมสามารถย่อยสลายสับสเตรทนี้ได้ดีกว่า ที่ระยะเวลาหมักตั้งแต่ 2 ถึง 5 วัน จุลินทรีย์ผสมเติบโตในกากกะทิได้ดีมากกว่าในกากเนื้อมะพร้าว (รูปที่ 4.14) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จึงมีค่ามากกว่า อย่างไรก็ตาม ค่าของกิจกรรมแมนแนนเนสของการใช้กากกะทิและกากเนื้อมะพร้าวมีค่าเท่ากัน อาจเกิดจากในกากกะทิและกากเนื้อมะพร้าวมีแมนโนสซึ่งเป็นองค์ประกอบในสายโซ่เซลลูโลสที่จุลินทรีย์ผสมสามารถย่อยสลายได้พอๆ กัน

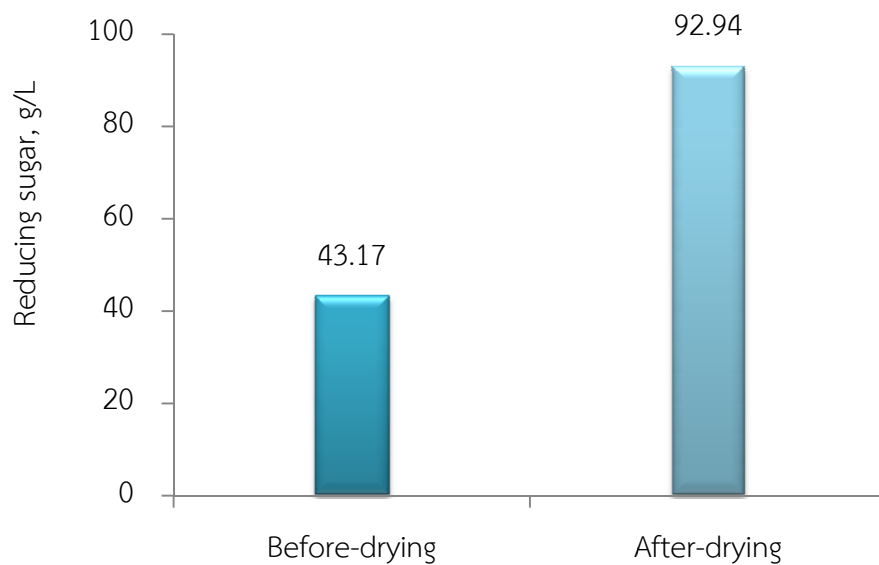
4.3 ผลการผลิตผงเอนไซม์ผสม CCNR-RT-P3

การผลิตผงเอนไซม์ผสม CCNR-RT-P3 เริ่มจากกระบวนการหมักแข็งกากกะทิจากตลาดที่สภาวะเหมาะสมในกล่องพลาสติกใสขนาดกลางปิดด้วยผ้าเจาะรูและบ่มในตูบ่มต้นแบบโดยควบคุมอุณหภูมิที่ $24 \pm 2^{\circ}\text{C}$ อัตราส่วนของการหมักแข็งคือกากกะทิต่ออาหารเหลว เท่ากับ 1 : 3 (น้ำหนัก: ปริมาตร) ที่พีเอชเท่ากับ 5 การผลิตต่อกล่องใช้กากกะทิเท่ากับ 250 g ในหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสม RT-P3 ที่มีความเข้มข้นเท่ากับ 7.50×10^4 spore/mL (จุลินทรีย์ผสมจากงานเพาะเลี้ยงฟัดีเอ 3 จาน) ในอาหารเหลวเท่ากับ 750 ml การผลิตผงเอนไซม์ผสมจะใช้ 6 กล่องต่อครั้ง นั่นคือ ผลิตภัณฑ์สดที่ผลิตได้คือเอนไซม์ผสม RT-P3 ที่ยังสด มีน้ำหนักประมาณ 7 kg ต่อการผลิต โดยความชื้นเริ่มต้นของผลิตภัณฑ์สดประมาณร้อยละ 72.62 โดยน้ำหนัก ก่อนการนำไปอบแห้งในตูบ่มต้นแบบ เมื่อเอนไซม์ผสมสดนี้ได้ผ่านกระบวนการอบแห้งแล้ว จะได้ผงเอนไซม์ผสมซึ่งมีน้ำหนักแห้งประมาณ 2 กิโลกรัม ที่ความชื้นสุดท้ายประมาณร้อยละ 8 โดยน้ำหนัก

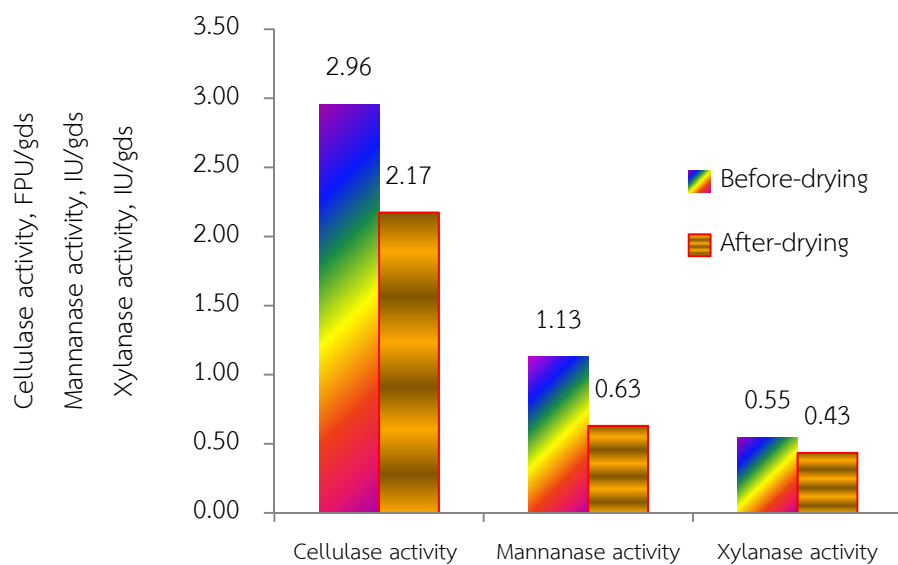
จากการทดลอง พบว่า กิจกรรมเซลลูโลส แมนแนนเนส ไฮแลนเนส และความเข้มข้นของน้ำตาลรีดิวซ์ของเอนไซม์ผสมหลังการอบแห้งมีค่ามากกว่าก่อนการอบแห้ง ดังรูปที่ 4.18 และรูปที่ 4.19 ตามลำดับ เนื่องจากตัวอย่างก่อนการอบแห้งไปหาความเข้มข้นต่างๆ ใช้ 1 กรัม น้ำหนักเปียก และหลังการอบแห้งใช้น้ำหนักตัวอย่าง 1 กรัม น้ำหนักแห้ง

รูปที่ 4.18 กิจกรรมของเซลลูโลส แมนแนนเนส และไฮแลนเนสของเอนไซม์ผสมก่อนและหลังการอบแห้ง

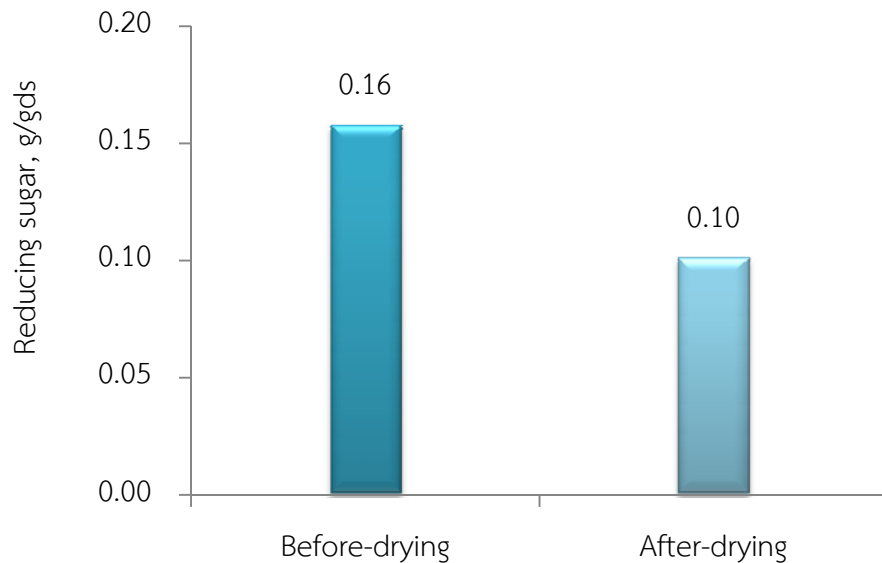
รูปที่ 4.19 ความเข้มข้นของน้ำตาลรีดิวซ์ของเอนไซม์ผสมก่อนและหลังการอบแห้ง

รูปที่ 4.20 กิจกรรมของเซลลูเลส แมนแนนเนส และไซแลนเนสของเอนไซม์ผสมก่อนและหลังการอบแห้ง คำนวณบนพื้นฐานของ 1 กรัมน้ำหนักแห้งสับสเตรท (Gram dried substrate, gds)

เปรียบเทียบกิจกรรมเซลลูเลส แมนแนนเนส ไซแลนเนส และความเข้มข้นของน้ำตาลรีดิวซ์ของเอนไซม์ผสมระหว่างก่อนและหลังการอบแห้ง จึงต้องคำนวณบนพื้นฐานของ 1 กรัมน้ำหนักแห้งสับสเตรท (Gram dried substrate, gds) โดยที่ความชื้นเริ่มต้นของการหมักแข็งกากกะทิด้วยจุลินทรีย์ผสม RT-P3 สดมีค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 72.62 โดยน้ำหนัก ความชื้นสุดท้ายของครูด

เอนไซม์ผสม RT-P3 มีค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 8 โดยน้ำหนัก ผลจากการคำนวณกิจกรรมเซลลูเลส แมนแนนเนส ไซแลนเนส และความเข้มข้นของน้ำตาลรีดิวซ์ของเอนไซม์ผสมระหว่างก่อนและหลังการอบแห้งในหน่วยเอนไซม์ต่อกรัมน้ำหนัก (FPU/gds หรือ IU/gds) และน้ำตาลรีดิวซ์ในหน่วยกรัมต่อกรัม น้ำหนักแห้งสับสเตรท พบว่า หลังการอบแห้งกิจกรรมเซลลูเลส แมนแนนเนส ไซแลนเนส และน้ำตาลรีดิวซ์ของเอนไซม์ผสม RT-P3 มีค่าลดลงประมาณร้อยละ 27, 44, 22 และ 38 ตามลำดับ ดังรูปที่ 4.20 และ 4.21 ตามลำดับ เนื่องจากจุลินทรีย์ผสมถูกทำลายด้วยอุณหภูมิของการอบแห้ง

รูปที่ 4.21 ความเข้มข้นของน้ำตาลรีดิวซ์ของเอนไซม์ผสมก่อนและหลังการอบแห้ง คำนวณบนพื้นฐานของ 1 กรัม น้ำหนักแห้งสับสเตรท (Gram dried substrate, gds)

การอบแห้งเอนไซม์ผสมสดจากการหมักกากกะทิในตู้อบแห้งต้นแบบที่ได้จากงานวิจัยปี พ.ศ. 2554 ได้ทำการทดลอง 3 ครั้ง แต่ผลการทดลองใช้เอนไซม์ผสมสดหนัก 7 kg ความชื้นเริ่มต้นประมาณร้อยละ 78 โดยน้ำหนัก อบแห้งที่อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 65°C เป็นเวลาประมาณ 3 วัน ผลลัพธ์ที่ได้คือผงครูดเอนไซม์ผสมหนัก 2 kg ที่ความชื้นสุดท้ายประมาณร้อยละ 7 โดยน้ำหนัก พลังงานไฟฟ้าที่ใช้ทั้งหมดประมาณ 6.40 หน่วย (kW.h) ดังตารางที่ 4.6, 4.7 และรูปที่ 4.22 ตามลำดับ

ผลิตภัณฑ์ว่า “ผงครูดเอนไซม์ผสม RT-P3” เนื่องจากเป็นสารผสมในรูปของผงแห้ง ประกอบด้วยจุลินทรีย์ผสมระหว่างไตรโคเดอร์มา รีซีอี RT-P1 และแซคคาโรมายซิส ซีรีวีซีอี RT-P2 ซึ่งจะปลดปล่อยเอนไซม์เมื่อนำไปเพาะเลี้ยงในแหล่งอาหารที่เหมาะสม ผสมอยู่ในกากกะทิ

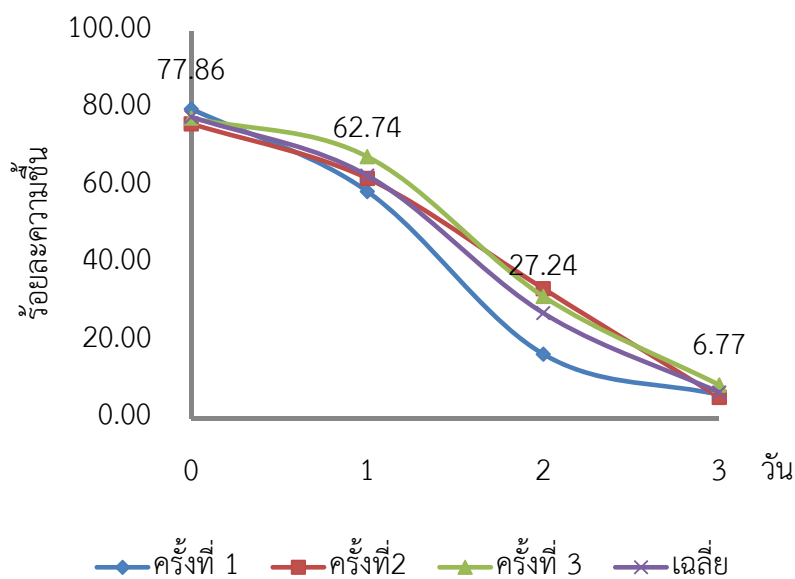
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของการผลิตเอนไซม์ผสมจากกากกะทิด้วยจุลินทรีย์ผสมใช้ข้อมูลค่าใช้จ่ายวัตถุดิบและค่าไฟฟ้า (3.50 บาท/หน่วย) จากงานวิจัยปี พ.ศ. 2554 [51] สำหรับการผลิตครูดเอนไซม์ปริมาณ 1 กิโลกรัม คำนวณค่าใช้จ่ายวัตถุดิบและการดำเนินงานได้เท่ากับ 82.51 บาท ดังตารางที่ 4.8 และ 4.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ร้อยละความชื้นของเอนไซม์ผสมจากกากกะทิระหว่างการอบแห้ง

ระยะเวลา	ร้อยละความชื้นของเอนไซม์ผสม			
	การทดลองที่ 1	การทดลองที่ 2	การทดลองที่ 3	เฉลี่ย
เริ่มต้น	79.92	76.09	77.57	77.86
1	58.62	62.01	67.61	62.74
2	16.62	33.54	31.55	27.24
3	6.14	5.49	8.67	6.77

ตารางที่ 4.7 พลังงานไฟฟ้าและค่าใช้จ่ายในการอบแห้งแต่ละการทดลอง

วันที่	พลังงานที่ใช้ (kW·h)			
	การทดลองที่ 1	การทดลองที่ 2	การทดลองที่ 3	เฉลี่ย
0	2.55	1.55	1.55	1.85
1	1.50	1.50	1.50	1.50
2	1.50	1.50	1.50	1.50
3	1.65	1.50	1.50	1.55
รวม	7.20	6.00	6.00	6.40

รูปที่ 4.22 โปรไฟล์ร้อยละความชื้นของเอนไซม์ผสมระหว่างการอบแห้ง

ตารางที่ 4.8 ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบและสารเคมีของหมักแข็งกากกะทิในตูบ่มต้นแบบ

ลำดับ	รายการ	ราคาต่อหน่วย	ปริมาณที่ใช้	เป็นเงิน (บาท)
1	กากกะทิ	2 บาท/กิโลกรัม	5 กิโลกรัม	10.00
2	แคลเซียมไฮโดรเจนฟอสเฟต 2 น้ำ	8 บาท/กรัม	5 กรัม	40.00
3	แมกนีเซียมซัลเฟต 7 น้ำ	1.4 บาท/กรัม	5 กรัม	7.00
4	ปุ๋ยยูเรีย	0.02 บาท/กรัม	40 กรัม	0.80
5	ปุ๋ยฟอสเฟต	0.09 บาท/กรัม	75 กรัม	6.75
6	น้ำตาลมะพร้าว	0.06 บาท/กรัม	150 กรัม	9.00
7	กรดซิตริก	0.58 บาท/กรัม	2 กรัม	1.16
8	อาหารเลี้ยงเชื้อพีดีเอ	5.7 บาท/กรัม	14.63 กรัม	83.36
9	น้ำอาร์โอ	0.4 บาท/ลิตร	20 ลิตร	8.00
10	อื่นๆ	10 บาท/กิโลกรัม	5 กิโลกรัม	50.00
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น (บาท/กากกะทิ 5 กิโลกรัม)				216.07
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น (บาท/กากกะทิ 1 กิโลกรัม)				43.21

ตารางที่ 4.9 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของการหมักแข็งกากกะทิในตูบ่มต้นแบบ

ลำดับ	อุปกรณ์	กำลังไฟฟ้า (กิโลวัตต์)	เวลาที่ใช้ในการ ดำเนินงาน (ชั่วโมง)	หน่วยไฟฟ้า (kW.h)	เป็นเงิน (บาท)
1	ตู้แช่แข็ง	2.2	1	2.2	7.70
2	หม้อนึ่งความดันไอน้ำ	2.2	1	2.2	7.70
3	เครื่องกวนแม่เหล็ก	1.03	½	0.51	1.79
4	เครื่องบดมูลเห็ด	0.50	3	1.50	5.25
5	เครื่องบดกากกะทิ	1.65	0.08	0.13	0.46
6	ตูบ่มต้นแบบ	0.3	144	43.2	151.2
7	เครื่องอบแห้งต้นแบบ	-	-	6.40	22.4
รวมทั้งสิ้น (บาทต่อ 5 กิโลกรัม)					196.5
รวมทั้งสิ้น (บาทต่อ 1 กิโลกรัม)					39.3

4.4 ผลการหาสภาวะที่เหมาะสมของการหมักกึ่งเหลวแบบกะจากกากกะทิด้วยผงเอนไซม์ผสม CCNR-RT-P3 เพื่อผลิตเอทานอล

ผลของความเข้มข้นเอทานอลที่ได้ที่สภาวะต่างๆ ดังตารางที่ 4.10 เมื่อนำความเข้มข้นของเอทานอลไปคำนวณหาสภาวะที่เหมาะสมด้วยวิธีการทดลองออร์โธโกนอล ดังตารางที่ 4.11 พบว่าสภาวะที่ทำให้ได้ความเข้มข้นเอทานอลมากที่สุดคือน้ำหนักกากกะทิเท่ากับร้อยละ 12 โดยน้ำหนัก ผงครูดเอนไซม์ผสมเท่ากับร้อยละ 4 โดยน้ำหนัก ใช้ความเข้มข้นน้ำตาลปีปในอาหารเหลวเท่ากับร้อยละ 3 โดยน้ำหนัก และระยะเวลาหมักนาน 10 วัน

ตารางที่ 4.10 ผลของเอทานอลที่ได้จากการหมักกึ่งเหลวจากกะทิด้วยผงครูดเอนไซม์ผสม RT-P3 ในอาหารเหลวปริมาตร 100 mL โดยวิธีการทดลองออร์โธโกนอล (การทดลองที่ 1)

ลำดับที่	ตัวแปรอิสระ				ความเข้มข้นเอทานอล (กรัมต่อลิตร)
	กากกะทิ (g)	ผงเอนไซม์ผสม (g)	น้ำตาล (g)	เวลาที่ใช้ (วัน)	
1	4	3	2	6	46.76
2	8	1	2	6	54.19
3	8	3	0	6	59.73
4	8	3	2	2	64.73
5	8	3	2	6	70.00
6	12	3	2	6	64.59
7	8	5	2	6	59.73
8	8	3	4	6	50.95
9	8	3	4	10	68.78
10	8	3	2	6	50.41
11	6	2	1	4	37.70
12	6	2	1	8	31.08
13	6	2	3	4	64.19
14	6	2	3	8	49.46
15	8	3	2	6	49.46
16	6	4	3	8	76.89
17	6	4	3	4	70.81
18	6	4	1	4	60.95

ตารางที่ 4.10 (ต่อ) ผลของเอทานอลที่ได้จากการหมักกึ่งเหลวกากกะทิด้วยผงครูดเอนไซม์ผสม RT-P3 ในอาหารเหลวปริมาตร 100 mL โดยวิธีการทดลองออร์โธโกนอล (การทดลองที่ 1)

ลำดับ ที่	ตัวแปรอิสระ				ความเข้มข้นเอทานอล (กรัมต่อลิตร)
	กากกะทิ (g)	ผงเอนไซม์ผสม (g)	น้ำตาล (g)	เวลาที่ใช้ (วัน)	
19	6	4	1	8	75.14
20	10	4	3	8	74.86
21	10	4	3	4	61.89
22	10	4	1	4	56.89
23	10	4	1	8	85.14
24	10	2	1	4	46.62
25	10	2	1	8	61.35
26	10	2	3	4	58.38
27	10	2	3	8	62.43

ตารางที่ 4.11 ผลการคำนวณความเข้มข้นเอทานอลที่สภาวะต่างๆ ของการหมักกึ่งเหลวแบบแบทช์ โดยวิธีการทดลองออร์โธโกนอล (การทดลองที่ 1)

กากกะทิ (g)	4	6	8	10	12	g
เอทานอล (g/L)	46.76	58.28	58.66	63.45	64.59	g/L
ครูดเอนไซม์ (g)	1	2	3	4	5	g
เอทานอล (g/L)	54.19	51.40	58.38	70.32	59.73	g/L
น้ำตาล (g)	0	1	2	3	4	g
เอทานอล (g/L)	59.73	56.86	57.48	64.86	59.87	g/L
เวลา (วัน)	2	4	6	8	10	g
เอทานอล (g/L)	64.73	57.18	56.20	64.54	68.78	g/L

ผลการทดลองที่ 1 สภาวะที่ได้ยังไม่เหมาะสมเพราะกากกะทิที่ใช้เป็นน้ำหนัที่กำหนดในขอบเขตสูงสุด นั่นคือถ้าใช้กากกะทิเป็นสับสเตรทมากขึ้น เอทานอลที่ได้ก็จะมีค่ามากตามไปด้วย และการใช้กากกะทिर้อยละ 12 มีขีดจำกัดในการหมักกึ่งเหลวเอทานอลจากกากกะทิเพราะกากกะทิดูดอาหารเหลวทำให้ปริมาตรของเหลวลดลง และกากกะทิพองขึ้น การเก็บของเหลวตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์เอทานอลทำได้ยาก นั่นคือ การหมักเอทานอลโดยใช้กากกะทिर้อยละ 12 เข้าใกล้การหมักแข็ง

ดังนั้น งานวิจัยนี้ได้ออกแบบขอบเขตของการทดลองใหม่ที่น้ำหนักกากกะทิน้อยกว่าร้อยละ 12 ด้วยการแปรผันกากกะทิเป็นร้อยละ 10, 8, 6 และ 4 โดยน้ำหนัก ผงเอนไซม์ผสมเป็นร้อยละ 1, 2, 3, 4 และ 5 โดยน้ำหนัก และระยะเวลาที่ใช้หมักเท่ากับ 1, 3, 5, 7 และ 9 วัน ตามลำดับ ในอาหารเหลวปริมาตร 100 mL คงที่ ผลการทดลองดังตารางที่ 4.12 และผลการคำนวณดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.12 ผลของเอทานอลที่ได้จากการหมักกึ่งเหลวกากกะทิด้วยผงครูดเอนไซม์ผสม RT-P3 ในอาหารเหลวปริมาตร 100 mL วิธีการทดลองออร์โธโกนอล (การทดลองที่ 2 และ 3)

ลำดับ ที่	กากกะทิ (g)	เอนไซม์ผสม (g)	น้ำตาล (g)	เวลา (วัน)	เอทานอล (g/L)		
					ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	เฉลี่ย
1	2	1	0	1	12.16	20.16	16.16
2	4	1	1	3	42.26	48.63	45.45
3	6	1	2	5	83.82	80.11	81.97
4	8	1	3	7	65.88	160.04	112.96
5	10	1	4	9	86.47	65.96	76.22
6	2	2	4	9	38.73	69.67	54.20
7	4	2	0	1	25.09	45.54	35.32
8	6	2	1	3	72.15	58.98	65.57
9	8	2	2	5	96.64	100.09	98.37
10	10	2	3	7	105.04	179.13	142.09
11	2	3	3	7	87.89	178.43	133.16
12	4	3	4	9	98.59	109.37	103.98
13	6	3	0	1	20.02	76.39	48.21
14	8	3	1	3	60.48	111.58	86.03
15	10	3	2	5	108.13	109.02	108.58
16	2	4	2	5	123.87	122.55	123.21
17	4	4	3	7	100.97	204.86	152.92
18	6	4	4	9	116.89	112.38	114.64
19	8	4	0	1	48.10	100.27	74.19
20	10	4	1	3	99.12	123.61	111.37
21	2	5	1	3	115.47	116.36	115.92
22	4	5	2	5	99.12	128.74	113.93
23	6	5	3	7	95.05	201.24	148.15
24	8	5	4	9	100.00	93.72	96.86
25	10	5	0	1	35.51	107.16	71.34

ตารางที่ 4.13 ผลการคำนวณความเข้มข้นเอทานอลที่สภาวะต่างๆ ของการหมักกึ่งเหลวแบบแบทช์ โดยวิธีการทดลองออร์โธโกนอล (การทดลองที่ 2 และ 3)

กากกะทิ (g)	2	4	6	8	10	g
เอทานอล (g/L)	88.53	90.32	91.70	93.68	101.92	g/L
ครูดเอนไซม์ (g)	1	2	3	4	5	g
เอทานอล (g/L)	66.55	79.11	95.99	115.26	109.24	g/L
น้ำตาล (g)	0	1	2	3	4	g
เอทานอล (g/L)	49.04	84.86	105.21	137.85	89.18	g/L
เวลา (day)	1	3	5	7	9	g
เอทานอล (g/L)	49.04	84.86	105.21	137.85	89.18	g/L

สภาวะที่เหมาะสมของการหมักกึ่งเหลวแบบกะจากการคำนวณ (ตารางที่ 4.13) ด้วยวิธีการทดลองออร์โธโกนอลคือ กากกะทิร้อยละ 10 โดยน้ำหนัก ผงครูดเอนไซม์ร้อยละ 4 โดยน้ำหนัก น้ำตาลในอาหารเหลวร้อยละ 3 โดยน้ำหนักและระยะเวลาที่ใช้หมัก 7 วัน

4.5 ผลของการหมักกึ่งเหลวเอทานอลแบบกะและกึ่งกะจากกากกะทิด้วยเอนไซม์ผสม RT-P3 ในอาหารเหลวที่สภาวะเหมาะสม

ผลการหมักกึ่งเหลวเอทานอลจากกากกะทิด้วยเอนไซม์ RT-P 3 ในอาหารเหลวที่สภาวะเหมาะสมแบ่งตามกระบวนการหมัก 2 แบบ คือ

4.5.1 ผลการหมักเอทานอลแบบกะ (Batch)

วิธีทดลองจะทำการขยายขนาดการหมักกึ่งเหลวจากเขย่าขวดปริมาตร 100 mL เป็น 30 เท่า ในถังปฏิกรณ์ชีวภาพขนาด 15 ลิตรที่สภาวะเหมาะสม นั่นคือ ใช้น้ำหนักกากกะทิเท่ากับ 300 g ผงครูดเอนไซม์ผสม RT-P3 เท่ากับ 120 g และปริมาตรอาหารเหลว (ความเข้มข้นน้ำตาลในร้อยละ 3 โดยน้ำหนัก) เท่ากับ 3,000 mL แต่เมื่อใช้ส่วนผสมดังกล่าว กากกะทิได้ดูดอาหารเหลว ทำให้ของเหลวในถังหมักจึงลดลง ไม่สามารถเก็บตัวอย่างของเหลววิเคราะห์ผลผลิตได้ จึงเพิ่มปริมาตรหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสมเท่ากับ 4500 mL (เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 50 โดยน้ำหนัก) ที่ pH เท่ากับ 5 และอุณหภูมิห้อง (30°C) การหมักเอทานอลกึ่งเหลวแบบกะใช้วิธีการกวนผสมกากกะทิและหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสมในอาหารเหลวด้วยความเร็วรอบประมาณ 120 รอบต่อนาทีประมาณ 6 ถึง 8 ชั่วโมง เดิมอากาศเฉพาะตอนกลางคืนประมาณ 12 ถึง 15 ชั่วโมง

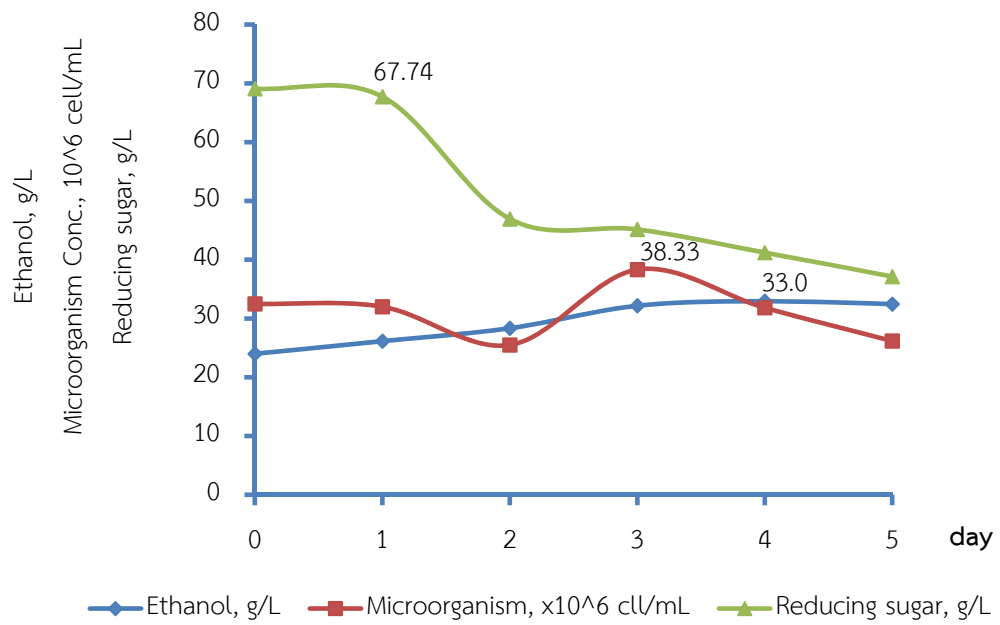
วิธีการเก็บตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์เอทานอลคือเก็บสารละลายใสที่อยู่ด้านบนเมื่อไม่ได้ทำการกวนผสมและเติมอากาศ อย่างไรก็ตาม ก่อนเก็บตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์น้ำตาลรีดิวซ์ เชื้อจุลินทรีย์ผสมกิจกรรมของเซลลูเลส แมนแนนเนส และไซแลนเนส จะทำการกวนผสมนานประมาณ 1 ชั่วโมง และทิ้งไว้นาน 30 นาทีให้ตกตะกอน แล้วจึงเก็บตัวอย่างสารแขวนลอยด้านบน

การหมักกึ่งเหลวเอทานอลกึ่งเหลวแบบกะพบว่า จุลินทรีย์ผสม RT-P3 ใช้เวลาปรับตัว 1 วัน และการเติบโตลดลงที่ระยะเวลาหมักนาน 2 วัน เพราะอาหารหรือแหล่งคาร์บอนลดลงจากการที่น้ำตาลถูกเปลี่ยนเป็นเอทานอลในกระบวนการหมัก จุลินทรีย์ผสมมีการเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงสั้นๆ ที่เวลาหมัก 3 วัน หลังจากนั้นการเติบโตลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากน้ำตาลลดลงจากการเปลี่ยนไปเป็นเอทานอลที่เพิ่มขึ้น เกิดการยับยั้งของผลิตภัณฑ์ขึ้น ความเข้มข้นของเชื้อจุลินทรีย์ผสมจึงลดลงตั้งแต่ระยะเวลาหมัก 4 วันขึ้นไป เอทานอลที่ได้มีค่าคงที่ พบว่า เอทานอลที่ได้มีค่าสูงสุดประมาณ 33 กรัมต่อลิตร ที่เวลาหมักนาน 4 วัน

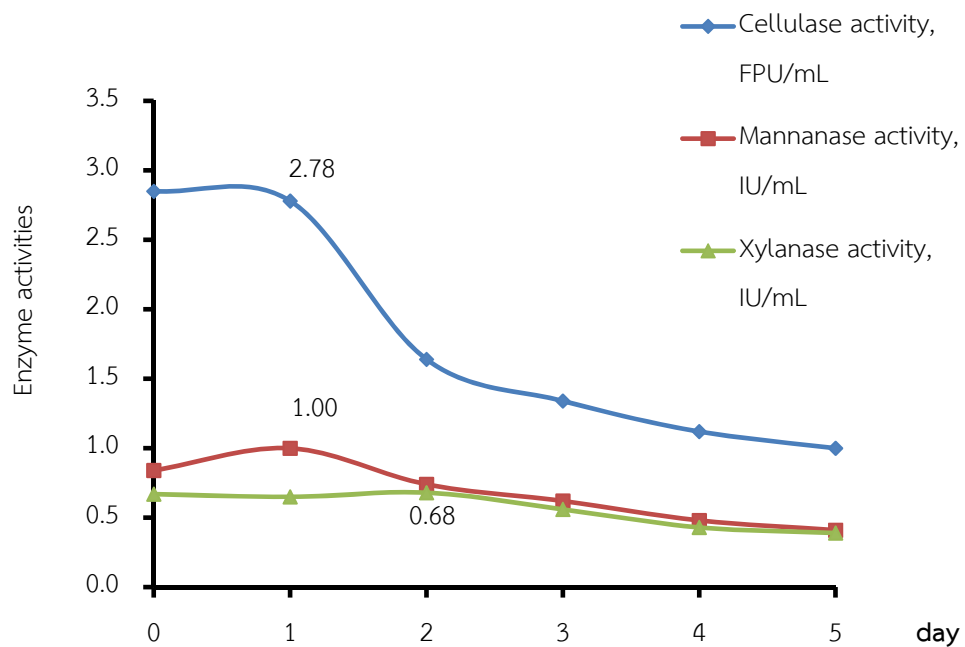
โปรไฟล์กิจกรรมของเซลลูเลส และแมนแนนเนส ของการหมักกึ่งเหลวเอทานอลกึ่งเหลวแบบกะนี้มีค่าสูงสุดประมาณ 2.78 FPU/mL และ 1.00 IU/mL ที่ระยะเวลาหมัก 1 วัน และลดต่ำลงอย่างรวดเร็วที่ระยะเวลาหมัก 2 วัน และต่ำลงเล็กน้อยที่ระยะเวลาหมัก 3 วันขึ้นไป ส่วนกิจกรรมของไซแลนเนสมีค่าประมาณ 0.68 IU/mL ที่เวลาหมักนาน 2 วัน อย่างไรก็ตาม กิจกรรมไซแลนเนสมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย

ผลของการกวนผสมและการเติมอากาศในระหว่างการหมักทำให้การเติบโตของราใน SmF ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติ การเติบโตของเชื้อราจะอยู่บนและภายในสับสเตรทของแข็ง ซึ่งเป็นหลักการเบื้องต้นสัมพันธ์กับการเกาะติดของเซลล์ (adhesion) รูปร่างลักษณะการเติบโตของราเส้นใยเป็นพารามิเตอร์สำคัญสัมพันธ์กับอัตราการผลิตเอโนไซม์ การเติบโตของราเกิดเป็นฟิล์มชีวภาพซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพการผลิต [47] การกวนผสมและการเติมอากาศในถังหมักในงานวิจัยนี้ อาจจะไปทำลายการเกิดฟิล์มดังกล่าว อัตราการผลิตจึงลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังรูปที่ 4.23 และ 4.24 ตามลำดับ

การผลิตเอโนไซม์ผสมต่างๆ จากกากกะทิจึงควรใช้กระบวนการหมักแข็งมากกว่ากระบวนการหมักกึ่งเหลว เพราะได้ผลิตภัณฑ์และเป็นกระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก อย่างไรก็ตาม ควรทำปรับปรุงระบบการหมักกึ่งเหลวเอทานอลจากกากกะทิซึ่งมีของแข็งผสมในอาหารเหลว จึงจำเป็นต้องออกแบบถึงปฏิกรณ์ชีวภาพใหม่ที่เหมาะสม ศึกษาตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อกระบวนการหมักเอทานอล ได้แก่ เวลาและปริมาณของการเติมอากาศ เวลาและปริมาตรของการเติมอาหารเหลว ที่ความเข้มข้นของจุลินทรีย์ผสมที่มีอยู่ในถังหมักกะทิ เป็นต้น

รูปที่ 4.23 โปรไฟล์ของเอทานอล น้ำตาลรีดิวซ์และความเข้มข้นของจุลินทรีย์ผสมของการหมักกึ่งเหลวเอทานอลแบบกะ

รูปที่ 4.24 โปรไฟล์กิจกรรมของเซลลูเลส แมนแนนเนส และไซแลนเนส ของการหมักเอทานอลกึ่งเหลวแบบกะ

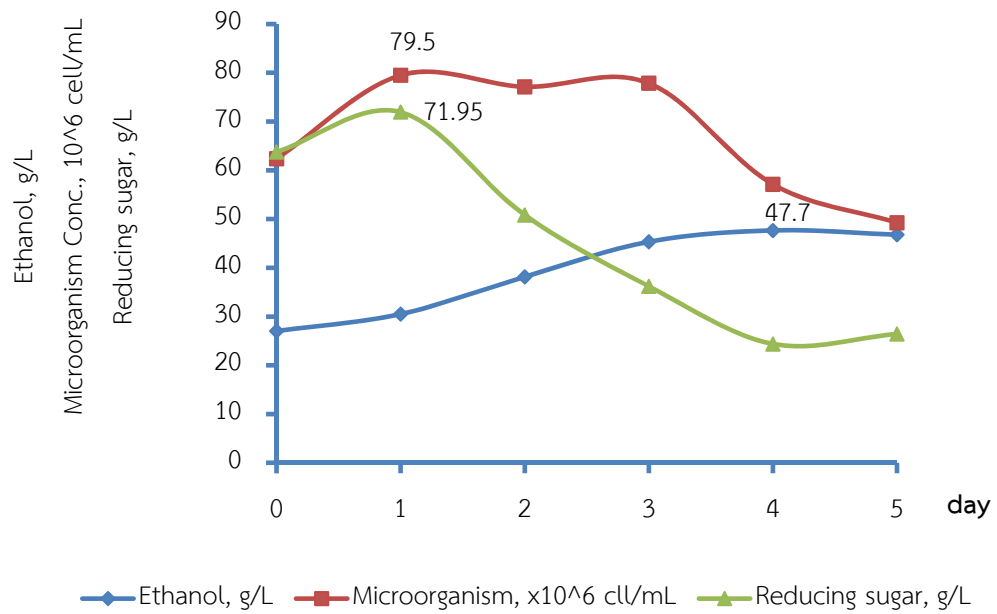
4.5.2 ผลการหมักเอทานอลแบบกึ่งกะ (Fed-batch)

วิธีการทดลองการหมักเอทานอลแบบกึ่งกะเหมือนกับแบบกะที่สภาวะเหมาะสม ยกเว้น หลังจากระยะเวลาหมักผ่านไป 1 วัน จะต้องเติมอาหารเหลวใหม่ ปริมาตร 500 มิลลิลิตรลงในถังหมัก ทุกๆ วัน พบว่า เอทานอลที่ได้มีค่าสูงสุดประมาณ 47.7 กรัมต่อลิตร ที่เวลาหมักนาน 4 วัน โปรไฟล์ กิจกรรมเซลล์ของการหมักกึ่งเหลวเอทานอลแบบกะที่ได้มีค่าสูงสุดประมาณ 2.75 FPU/mL ที่ ระยะเวลาหมัก 1 วัน และลดต่ำลงอย่างรวดเร็วที่ระยะเวลาหมัก 2 วัน และต่ำลงเล็กน้อยที่ระยะเวลาหมัก 3 วันขึ้นไป ส่วนกิจกรรม แมนแนนเนสและไซแลนเนส มีค่าประมาณ 1.18 IU/mL และ 1.00 IU/mL ที่ระยะเวลาหมัก 1 วัน ตามลำดับ หลังจากนั้นกิจกรรมเอนไซม์ทั้งสองมีค่าลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังรูปที่ 4.25 และ 4.26 ตามลำดับ

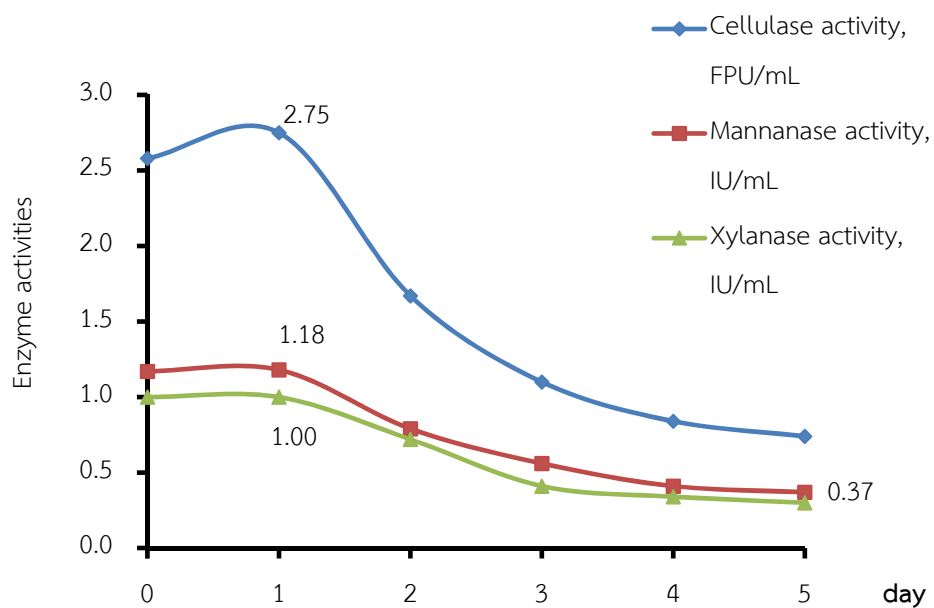
ความเข้มข้นเอทานอลที่ได้จากการหมักกึ่งเหลวจากกะทิด้วยผงเอนไซม์ผสม RT-P3 แบบกึ่งกะ เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับการหมักแบบกะ คิดเป็นร้อยละ 45 อย่างไรก็ตาม กิจกรรมของเอนไซม์เพิ่มขึ้นไม่มากนัก เนื่องจาก จุลินทรีย์ผสมสามารถใช้น้ำตาลในอาหารเหลวที่เติมเข้าไปใหม่ได้ทันที จึงเปลี่ยนน้ำตาลเป็นเอทานอลและใช้ในการเติบโตได้ค่อนข้างคงที่ต่อไปอีก 2 วัน จากนั้นการเติบโตของจุลินทรีย์ผสมจะลดลง เพราะเอทานอลที่ได้มีค่าสูงสุด ซึ่งเอทานอลจะเป็นสารยับยั้งการเติบโตของจุลินทรีย์ผสม และทำให้การย่อยสลายถูกยับยั้งไปด้วย ทำให้น้ำตาลรีดิวซ์มีค่าลดลงด้วย ดังนั้น การหมักเอทานอลแบบกึ่งกะจึงควรทำการศึกษาในงานวิจัยต่อไป เพื่อหาปริมาณหัวเชื้อจุลินทรีย์ผสมในอาหารเหลวที่ต้องการเติมลงในถังหมักร่วมกับการนำผลิตภัณฑ์เอทานอลที่ได้ออกจากถังหมัก ที่ระยะเวลาหมักนาน 4 วัน เพื่อการผลิตเอทานอลได้อย่างต่อเนื่อง

การหมักเอทานอลกึ่งเหลวทั้งแบบกะและกึ่งกะจะมีเอทานอลเริ่มต้น เพราะในขั้นตอนการหมักแข็งผลิตภัณฑ์ผงครูดเอนไซม์ผสมจะมีเอทานอลเกิดขึ้นด้วย จึงผสมอยู่ในผงที่นำมาใช้ งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะเพื่องานวิจัยต่อไป ดังนี้

1. การผลิตเอทานอลจากการหมักแข็งวัสดุกลีโนเซลลูโลสด้วยผงครูดเอนไซม์ผสม RT-P3
2. ศึกษาวิธีการสกัดแยกเอทานอลและเอนไซม์ออกจากการหมักแข็งเพื่อผลิตเอทานอล
3. ศึกษาการแยกเอนไซม์และน้ำตาลรีดิวซ์ที่ได้จากการหมักกึ่งเหลวมาใช้หมุนเวียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการหมักเอทานอล
4. ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการปลดปล่อยเอนไซม์ต่างๆ โดยการเพิ่มตัวแปรที่มีผลต่อการเหนี่ยวนำการเกิดเอนไซม์ ได้แก่ ปัจจัยของสับสเตรทผสมต่างๆ ต่อเอนไซม์จากการหมักแข็งวัสดุเซลลูโลสผสม ได้แก่ การผสมของกากกะทิ กากเห็ดหลินจือ กากถั่วเหลือง กากเปลือกตระกูลส้ม และรำข้าว ในอาหารเหลวและผงครูดเอนไซม์ผสม RT-P3 ที่ได้จากงานวิจัยนี้

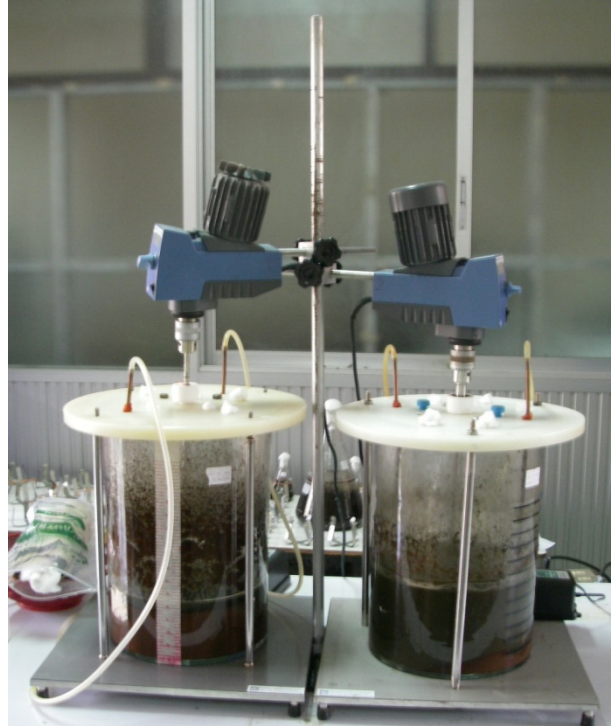
รูปที่ 4.25 โปรไฟล์ของเอทานอล น้ำตาลรีดิวซ์และความเข้มข้นของจุลินทรีย์ผสมของการหมักกึ่งเหลว เอทานอลแบบกึ่งกะ

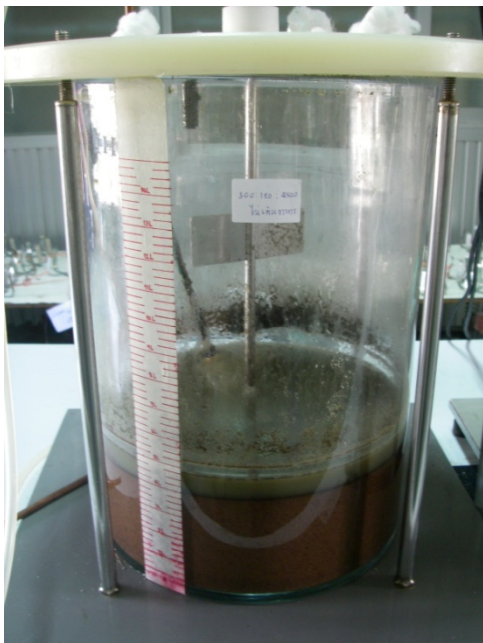
รูปที่ 4.26 โปรไฟล์กิจกรรมของเซลลูเลส แมนแนนเนส และไซแลนเนส ของการหมักกึ่งเหลว เอทานอลแบบกึ่งกะ

(ก)

(ข)

(ค) ไม่เติมอาหาร

(ง) เติมอาหาร

รูปที่ 4.27 การหมักกึ่งเหลวเอทานอลแบบกะ (ก) และ (ค) และกึ่งกะ (ข) และ (ง) ในถังปฏิกรณ์ชีวภาพขนาด 15 ลิตรที่สภาวะเหมาะสม